

Слободянюк А.В.,

к. соц. н., доцент,

доцент кафедри суспільно-політичних

наук, науковий керівник лабораторії

соціологічних досліджень Вінницького

національного технічного

університету,

м. Вінниця, Україна

СОЦІОЛОГІЧНА ОЦІНКА ПАТРІОТИЧНИХ НАСТРОЇВ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Однією із складових патріотичного виховання, а в період воєнної загрози – пріоритетною, постає військово-патріотичне виховання, яке має на меті формування у громадян готовності захищати зі зброєю в руках, а якщо необхідно і віддати своє життя за Батьківщину. Військово-патріотичне виховання покликане забезпечити суспільну значущість й повагу до військової служби, сформувані бажання у молоді здобувати військові професії, психологічну і фізичну готовність проходити військову службу [1].

Як зазначено в роботі [2], соціологія покликана поліпшувати здатність людини знаходити сенс у різних ситуаціях, процесах та явищах, глибоко їх осмислювати, усвідомлювати. Головна мета військової соціології - забезпечення високого рівня бойової готовності і могутності Збройних Сил, організації суспільства як гаранта безпеки та стабільності незалежної суверенної України.

У 2015 році соціологічною компанією ГФК ЮКРЕЙН було проведено дослідження на замовлення Міністерства молоді та спорту України за підтримки системи ООН в Україні, зокрема Фонду народонаселення ООН (UNFPA), Програми розвитку ООН (UNDP), Дитячого фонду ООН (UNICEF), програми Волонтери ООН (UNV) та офісу Координатора системи ООН.

Цільовою групою дослідження була молодь України – громадяни України у віці від 14 до 35 років. Вибірка з 2852 респондентів репрезентативна для населення України (без урахування тимчасово окупованих та непідконтрольних територій) відповідної вікової категорії за статтю, віком, областю проживання, розміром населеного пункту та часткою користувачів Інтернету.

Загалом 81% опитаних представників української молоді зазначили, що пишуться тим, що вони є громадянами України. Розподіл відповідей на запитання: «Чи пишастесь Ви тим, що є громадянином / громадянкою України?» показав, що найбільш патріотично налаштованими є молодь Рівненської (так – 97%, ні – 1%), Волинської (так – 97%, ні – 2%), Івано-Франківської (так – 97% ні – 1%) областей. Не пишуться громадянством вдсятеро менше опитаних – 8%. Відповідно найменш патріотично налаштованими є Одеська (так – 62% ні – 14%), Донецька (так – 59% ні – 14%), Луганська (так – 52% ні – 25%) області. Близько 11% опитаних відповіли, що їм важко відповісти на це запитання.

Приблизно кожен четвертий респондент – 26% – готовий захищати свою країну із зброєю в руках у разі, якщо їх мобілізують або виникне нагальна необхідність (серед чоловіків таких 34%, серед жінок 17%). Ще 3% опитаних вже брали або беруть участь у військових діях [3].

В квітні 2017 року Лабораторією соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету було проведено опитування студентської молоді однієї із спеціальностей третього курсу ВНТУ. Метою даного соціологічного опитування було з'ясувати, як ставиться студентська молодь даної спеціальності до служби в збройних силах та оцінити стан патріотизму.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 36 осіб, серед них 86,1% – чоловічої статі та 13,9% – представниці жіночої статі. Віком 19 років – 50%, 20 років – 44,5%, 21 рік – 5,5% опитаних осіб відповідно. Щодо «Тип вашого населеного пункту?» більша частина респондентів (77,8%) є представниками міста, по 11,1% представляють селище та село.

В ході даного соціологічного дослідження було отримано такі результати.

Відповідаючи на питання «Чи можете ви пишатись нинішньою українською армією? Оцініть за шкалою, де 1 – не пишастесь взагалі, 5 – дуже пишастесь», респонденти відповіли на 2,9 білів з 5.

На питання «Чи засуджуєте Ви молодих людей призовного віку, які уникають служби в армії?» значна частина опитаних (41,7%) відповіла «швидше так, ніж ні». Майже стільки ж опитаних (36,1%) відповіли «швидше не засуджую», 16,7% «засуджують» і лише 5,5% опитаних відповіли «зовсім не засуджую».

Питання «Якщо ви людина призовного віку, чи маєте ви бажання служити в армії?» отримало такі відповіді: значна частина респондентів (36,1%) відповіли «швидше не маю», трохи менше опитаних (25%) відповіли «зовсім не маю» та 22,2% відповіли «швидше так, ніж ні». Лише 16,7% опитаних відповіли «маю». Це свідчить про незначний рівень бажання служити в українській армії.

На питання про здатність нашої армії захистити країну у разі реальної воєнної загрози з боку інших країн трохи більше третини респондентів (38,9%) відповіли «швидше ні, ніж так», 36,1% опитаних відповіли «швидше здатна, ніж ні». Менша частина опитаних (13,9%) виразили впевненість в боєздатності власної країни. Лише 11,1% респондентів відповіли «не здатна».

Стосовно якою має бути форма служби в українській армії, 41,7% обрали варіант «солдати-контрактники», 19,4% обрали варіант «солдати строкової служби», та 38,9% обрали варіант «солдати строкової служби з продовженням служби по контракту за власним бажанням». Це свідчить про те, що більша частина респондентів вважає, що в Україні потрібна контрактна армія.

Те, що заробітна платня є стимулом йти до армії для молоді свідчать відповіді на питання «Чи є стимулом заробітна платня в контрактній армії?». На це питання половина респондентів (50%) відповіли «так», 36,1% відповіли «ні», та 13,9% не змогли дати відповідь на це питання.

Щодо готовності у разі необхідності захищати свою країну із зброєю в руках майже половина опитаних (41,7%) відповіли «так, якщо виникне нагальна потреба або мене мобілізують», 19,4% відповіли «ні, не готовий(-а), але з часом можливо розгляну таку можливість» і 16,7% респондентів обрали варіант «важко відповісти». 13,9% опитаних обрали «ні, за жодних обставин» та 8,3% вибрали «ні, поки не маю таких намірів». Жоден з опитаних не обрав варіант «так, я вже брав участь у військових діях».

Загалом, опитані зазначили, що для виховання національно-патріотичної свідомості дітей та молоді перш за все потрібно поліпшувати умови життя населення (створювати робочі місця, підвищувати заробітну плату, надавати житло) та піднімати престиж країни (покращувати позиції України на міжнародній арені).

Як наголошено в роботах [4-7], незважаючи на суттєві відмінності в тлумаченнях влади різних напрямків та в різні історичні часи, переважна більшість теоретиків доводила необхідність врахування у владних відносинах потреб та інтересів, системи соціально-культурних цінностей та норм, таким чином, віддаючи належне громадській думці, як основі становлення й утвердження влади та волевиявлення, адже визначальним компонентом усунення старої влади, яка опирається на потужний силовий апарат (армію, сили правопорядку тощо), є, перш за все, завоювання громадської думки і можливість керувати нею. У будь-яких системах державного управління суб'єкти політичних режимів прагнули апелювати до маси, до громадської думки.

Саме сучасній соціології має відводитись ключове місце в процесі формування патріотичних настроїв, адже вона одне з найважливіших досягнень людського розуму,

теоретичне відображення соціально-політичної діяльності, без якої неможливе існування суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Патріотичне виховання молоді як невід'ємна складова системи забезпечення національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/patriotuzm-d0e63.pdf>
2. Слободянюк А. В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві / А. В. Слободянюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2011. – № 1. – С. 16-20.
3. Молодь України - 2015 / І. Волосевич, С. Герасимчук, Т. Костюченко. – ІІІ «ГФК ЮКРЕЙН», 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gfk.com/uk-ua/insights/news/doslidzhennja-molod-ukrajini-2015>
4. Слободянюк А. В. Еволюція концептуальних уявлень про владу в історико-соціологічному процесі: автореф. дис. ... кандидата соціологічних наук: 22.00.01 / Анатолій Володимирович Слободянюк; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2002. – 12 с.
5. Слободянюк А. В. Соціальні норми та цінності як невід'ємні характеристики категорії влади [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. Серія: Соціологія. Психологія. Педагогіка. - Вип. 9. - К., 2000. - С. 5 - 7.
6. Слободянюк А. В. Роль громадської думки в процесі демократизації влади (історико-соціологічний аспект) [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. Серія: Соціологія. Психологія. Педагогіка. - Вип. 10. - К., 2001. - С. 17 - 20.
7. Слободянюк А. В. Громадська думка як соціальний інструмент політичного режиму [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Ю. В. Сіденко // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2334>.